

MEDIA DİLİNİN LEKSİKASI

MƏMMƏDOVA SEVİNC YUSİF qızı

AMEA, İ.Nəsimi adına Dilçilik İnstitutu, fil.f.d.

sevinc-memmedova-65@mail.ru

Açar sözlər: kütləvi informasiya vasitələri, qəzet dili, televiziya, aparıcı, xüsusi leksika

Dilin leksikası özünü mühafizə qabiliyyətinə malik açıq sistemdir. Bura yeni sözlər daxil olur, sözlərin mənalarında da müəyyən dəyişmələr baş verir. Yeni dövr dilin leksik sistemində bir çox dəyişiklərlə xarakterizə olunur 1) əvvəlki dövrə məxsus bir sıra anlayışları ifadə edən sözlərin aktuallığını itirməsi ilə bağlı dildən çıxması; 2) əvvəlki dövr üçün köhnəlmiş və ya arxaikləşmiş bir sıra sözlərin yenidən aktiv lüğət fonduna keçməsi; 3) yeni dövrə məxsus anlayışları bildirən sözlərin yaranması; 4) söz yaradıcılığına meylin artması; 5) yeni yaranan sözlərin normalaşma prosesini getməsi.

Müstəqillik dövründə Azərbaycan dilinin leksik sistemində baş verən dəyişmələr Azərbaycan dili ilə bağlı gedən proseslərdə həm pozitiv, həm də neqativ meyillər meydana çıxarmışdır.

Azərbaycanın müstəqilliyi bərpa etməsi ölkənin iqtisadi, siyasi və sosial həyatında əhəmiyyətli dəyişmələrə, yeniləşmələrə səbəb olmuşdur. Bu proses ana dilimizin inkişafında yeni dönüş nöqtəsidir. Yeni dil mühitində Azərbaycan dili rus dilinin təsirindən azad olmuş, Azərbaycan dilinin tarixinin sovet dövrü başa çatmış, dilin yeni müstəqil inkişaf tarixi başlamışdır.

Dilə təsir cəmiyyət həyatının müəyyən mərhələlərində baş verir. İctimai-siyasi həyatda meydana gələn dəyişmələr dildə təzahür tapdığından informasiyanın hazırlanıb yayılmasında yeni anlayışlardan, ifadə və sözlərdən istifadə ön plana keçir. İnformasiyanın ötürülməsində kütləvi informasiya vasitələrinin rolu böyükdür və bu rol get-gedə artır. KİV meydana çıxan dəyişmələrə çevik reaksiya verir və bu reaksiya yayılan informasiyanın həm xarakterində, həm də deyim tərzində özünü göstərir.

Bu gün kütləvi informasiya vasitələri, onların mahiyyəti, strukturu, sosial rolu, qarşılıqlı fəaliyyəti haqqında əsaslı tədqiqatlar aparılır. KİV-lərin linqvistik tədqiqi isə daha çox diqqətdədir.

Hazırda qəzet dilinin tədqiqində iki əsas istiqamət yaranmışdır: qəzetlərin dilinin savadlılığının, jurnalistlərin sənətkarlığının dil mədəniyyətinin səviyyəsinin yüksəldilməsini nəzərdə tutan normativ üslubi istiqamət və qəzet dilinin ona xas olan bütün xüsusiyyətləri ilə birlikdə xüsusi obyekt kimi dərk etməyə can atan funksional-üslubi istiqamət.

Qəzet dilinin funksional-üslubi istiqamətdə öyrənilməsində frazeoloji vahidlər əsas rol oynayır. Məsələn, heyran olmaq, ürəyi sıxılmaq, qanlı olay. Məsələn, “Elbaro” restoranında müştərilər arasında qanlı olay baş verdi (“Gündəm” qəz.09.02.19)

“Mətbuat-ədəbi dilinin üslublarının diferensiallaşmasında, qrammatik normalaşmada, lüğət tərkibinin, xüsusilə terminoloji vasitələrin zənginləşməsində böyük rol oynayır”. [1, s.49].

KİV dili bütün funksional üslublar içində ən yüksəkdə durur. [2, s.16]

“Qəzet dili, yeni terminlərin, metaforaların, xalq dili ifadələrinin, üslubi neologizmlərin, dialektizmlərin, arxaizmlərin, tarixizmlərin və işlədilməsi baxımından ədəbi dilin inkişafında mühüm rol oynayır”. [5,s.16].

“Qəzet dili aydın, dəqiq, qısa, səlis olmalıdır. Bunlar qəzet dilinin formalarıdır.”[3,s.19].

“Qəzet publisist üslubun təsviri çox çətindir. Qəzetlərin elmi dəyəri, qəzet dilinin öyrənilməsi, qəzet üslubunun hərəkətindən asılıdır. Ədəbi dilin leksikası qəzet dilinin leksikası ilə bölüşdürülür. [4,s.12]

“Mətbuat dili ilk yazılı mənbə kimi texniki, elmi və ictimai tərəqqi ilə əlaqədar yaranan yeni sözləri qeydə alır ədəbi dilə gətirir. Azərbaycan dilinin öz daxili imkanları hesabına da ədəbi dilimizin lüğət tərkibini zənginləşdirir”. [6,s.32]

“İctimai həyatın bütün sahələrini əhatə edən mətbuatın leksikası cəmiyyətin inkişafına uyğun dəyişir, formalaşır, təkmilləşir, terminoloji sistem daha da zənginləşir”. [7,s.19]

Qəzet dilinin leksikasının spesifik cəhətlərindən biri terminlərdir. Bu terminlərin mühüm hissəsi daxili imkanlar hesabına əmələ gəlmiş, müstəqillik illərində dünyaya inteqrasiya gücləndiyi üçün çoxlu beynəlxalq terminlər də dilimizə keçmişdir. Məsələn, “Barselona” yeni Modriçi transfer etdi. (“Ədalət” qəz.01.03.19); Etnik və dini tolerantlıq ölkəmizin əldə etdiyi ən yüksək nailiyyətlərindəndir. (“Respublika” qəz.25.12.19); Filmdə Qarabağla bağlı elektron kitab resurslarından istifadə etməklə elektron kitabxana fəaliyyət göstərdiyi diqqətə çatdırılır. (“Xalq” qəz.17.12.20). Avtobuslara pos-terminal qoyulur. (Xəzər TV, “Xəzər-Xəbər”, 10.05.20, 21.25).

Həyatın müxtəlif sahələri ilə bağlı leksika aşağıdakı sahələr üzrə təhlil edilmişdir:

1. **İctimai-siyasi leksika:** Bu leksika vəziyyətlə, cəmiyyətdə gedən keyfiyyət dəyişiklikləri ilə bağlıdır: spiker, lisenziya, polis, fermer təsərrüfatı, dotasiya, kommersant, soyqırım, özəlləşdirmə, uluslararası, korrupsiya, reket, dönərli valyuta.

2. **Müharibə şəraiti ilə bağlı leksika:** snayper, blokada, tağım (vzvod), sınır (sərhəd), savaş, motoatıcı diviziya.

3. **Sosial-iqtisadi leksika:** aqrar islahat, auditor, audit.

4. **Yeni təhsil konsepsiyası ilə bağlı:** lisey, bilgisayar, kurikulum, fasiləsiz təhsil sistemi, distansion təhsil, kollec, özəl universitet, Boloniya sistemi, kredit sistemi, magistr, bakalavr, test, pretest, tütör

5. **Yeni hərbi terminologiya;** hərbi leksika artıq milliləşmiş və mətbuatda işıq üzü görməyə başladı, yaraq, süngü, gizir, çavuş. Bunlar artıq, tariximizə çevrilmişdi. Müstəqillik dövründə həyata yenidən vəsiqə aldı, əvvəlki mənalərini bərpa etdi, yeni semantik çalarlar qazandı.

6. **İnformatika, kompüterləşmə sahələri ilə bağlı leksika;** internet, sayt, printer, klaviatur, format, prossessor.

7. **Onomastik leksika:** www.rambler.ru www.milli.az domenlər-sayt adları, Apple, Microsoft.

8. **Emosional leksika:** soyuq müharibə, gərgin vəziyyət, siyasi iqlim, qara bazar.

9. **İdman leksikası:** İdmana münasibət qayğı müstəqillik illərindən başlayaraq daha da artdı. Ölkə başçımızın təşəbbüsü ilə ayrı-ayrı bölgələrdə olimpiya mərkəzləri yaradıldı. KİV-də idmanla bağlı yeni ifadələr işlədilməyə başlandı. Məsələn, bayk, skuter, pley-off, bodibilder, kikkbokser və s.

Kütləvi informasiya vasitələrində tərəfdar, azarkeş, fanat sözləri çox işlədilir. Qəzetlərdə meydança, qazon, arena sözlərinə də rast gəlinir. Pas-ötürmə sinonim kimi işlənir. Televiziya dilində “pas” terminin işləkliyi qəzetlərə nisbətən fəaldır. Antonim sözlər də idman leksikasında var: məğlubiyət və qələbə, hücum-müdafiə. Mətbuat dilində metaforikləşmiş idman terminləri də geniş işlənir. “Ağ-göyləri”in “transfer bazarı”ndakı passivliyi sərgilənən futbola təsirsiz ötüşə bilmədi. (“Futbol” qəz. 4.09.19) “Ağ-göy” - “inter” futbol komandası nəzərdə tutulur.

10. **Alınma leksika:** Mətbuat səhifələrində, teleradio verilişlərində jurnalistlərin leksikonunda alınma sözlərə çox rast gəlinir. Məsələn, alternativ, demblok, konsensus, koalisiya, konseptual və s. mənası çətin anlaşılan sözlər son illərdə Avropa dillərindən Azərbaycan dilində keçərək mediada aktiv işlənən yeni alınmalar - alyans, alternativ, vauçer, dicey, haker, bukmeyker, ipoteka və s. vaxtilə dilimizin leksik fonduna daxil olmuş, müəyyən dövrdə passiv qalmış, lakin indiki-yeni ictimai-siyasi və texnoloji şəraitdə işləkliyini artırmış sözlər: monopoliya, muxtariyyət, dopler, mafiya, amnistiya.

İşlək qarşılığı olan alınmalar: abstrakt-mücərrəd, absurd – cəfəngiyyat, ajiotaj – süni həyəcan, makler –dəllal, neqativ – mənfi, kontakt –əlaqə, ünsiyyət, kontrakt – müqavilə.

Türk dilindən alınmalar: sayğı (hörmət), dönəm (mərhlə), helikopter, görəv, durum, önəm, cizgi filmi, olay-hadisə. Qarşımda **görəvim** var (“Şərq” qəz.09.11.19); Efirimi **ertələdim** (ANS, “Səhər”, 02.04.18); Çox **kaliteli** müəllifdir (“Gündəm” qəz.30.07.19); Doğum gününüz **qutlu** olsun (“Şərq” qəz. 06.11.19), **Ekibimiz** çəkiliş yerindədir (Xəzər TV, “Xəzər Xəbər”, 22.02.20)

Nəhayət, belə qərara gəlmək olar ki, qəzet leksikasının formalaşması üçün əsas material, mənbə-ümumədəbi leksikadır.

Dildaxili faktorlar, fikrimizcə, proses və hadisələrin meydana gətirdiyi publisistik leksikanı tənzimləyir, funksionallığını təmin edir.

Son illərin mətbuat materiallarının dili üzərində müşahidələr göstərir ki, Azərbaycan dilinin lüğət tərkibində ərəb-fars alınmalarının işləkliyini itirməsi hesabına dilçilikdə özləşmə prosesi başlayır. Özləşmə çox intensiv xarakter alır. Bu prosesin müsbət cəhəti ondadır ki, vaxtilə dilə zorla gətirilmiş alınmalar xalis Azərbaycan sözlərinin fəallaşdırılması, dialekt sözlərinin ədəbi dilə gətirilməsi, mövcud sözdüzəltmə modelləri əsasında yeni sözyaratma baş verir. Ədəbi dilimizdə leksik özləşmə ilə yanaşı, qrammatik tənzimlənmə prosesi də keçir. Azərbaycan dilində tarixən işlənmiş, hazırda arxaikləşmiş sözlərdən yenidən ədəbi dilə gətirilməsi özləşmə proseslərindən biridir. Məs.; örnək-nümunə, yazar-müxbir, qaynaq-mənbə, əski-köhnə, say-nömrə, olay-hadisə.

Son illər Azərbaycan dilinin lüğət tərkibində ciddi dəyişikliklər baş vermiş, nəticədə dilimizin leksik normaları daha da möhkəmlənmiş sabitləşmiş, terminologiyada normalaşma və unifikasiya sistem halına düşmüş, aydın seçilən yeni leksik normalaşma meyilləri yaranmışdır. Leksik normalar dilin qrammatik normalarına nisbətən daha dəyişkən olur. Leksik normalaşma müəyyən proses keçdikdən sonra sabitləşir. Kütləvi informasiya vasitələrinin dilində ən yeni anlayışlı terminlərin işlədilməsi özünü göstərir. Məsələn, parkinq, pentensiyar, tender, monitorinq, prioritet, flaşmob, brend və s.

Bu gün televiziya nitq mədəniyyətinin düzgün inkişaf etdirilməsi və qeyri-mədəni nitqə qarşı mübarizə üçün güclü vasitədir, əsil məktəbdir. Gözəl nitq özü bir vergidir.

KİV-lər arasında televiziyanın rolu böyükdür. Milli televiziya cəmiyyətin müasir tələbləri səviyyəsinə yüksəltmək ən vacib məsələlərdəndir. Televiziya KİV-lər arasında ən çeviyi, operativdir. O cəmiyyətdə baş verən hadisələri, dövrümüzün aktual problemlərini dərhal kütləyə çatdırır və ictimai rəyin formalaşmasında misilsiz rol oynayır. Hər bir telekanalın qarşısında maarifləndirmə, məlumatlandırma, əyləndirmə durur. Bu funksiyaları yerinə yetirən isə televiziya aparıcılarıdır.

Dövlət başçısı cənab İlham Əliyevin Azərbaycan dilinin qloballaşma şəraitində zamanın tələblərinə uyğun istifadəsinə və ölkədə dilçiliyin inkişafına dair “Dövlət proqramı haqqında” imzaladığı 23 may 2012-ci il sərəncamı da dilimizə qayğıdan və onun qorunması, inkişaf etdirilməsi zərurətindən irəli gəlmişdir. Sərəncamda Azərbaycan dilinin imkanları yüksək qiymətləndirilir.

Fikrimizcə, telekanallarda müəyyən qurum yaranmalıdır ki, məhz aparıcıların seçiminə birbaşa nəzarət edə bilsin. Çünki hər bir telekanal, ilk növbədə, onu nəzərə almalıdır ki, efirə çıxdığı hər bir aparıcı telekanalın imici, simasıdır.

Azərbaycan Respublikası müstəqillik əldə etdikdən sonra kütləvi informasiya vasitələrinin əhatə dairəsi genişlənir. Kütləvi informasiya vasitələrinin qarşısında duran məqsəd və tələblər artır. Dil normalarının təbliğatçısı və daşıyıcısı kimi televiziyanın rolu yüksəlir. Bununla belə, təəssüf hissi ilə qeyd etmək olar ki, hal-hazırda televiziya ədəbi normalara əməl olunmur.

Ədəbi dilin leksik-qrammatik normaları dilin lüğət tərkibindəki sözlərin məqsədəuyğun şəkildə işlədilməsini, eləcə də qrammatik quruluşun dil prosesindəki fəaliyyətini tənzimləyir. Sözlün məqamında işlədilməsi, cümlədəki üzvlərin düzgün sıralanması və s. bu sahədə özünü göstərən əsas nöqsanlardan sayıla bilər.

Audiovizual KİV-də ən geniş yayılan dil nöqsanlarından biri söz sırasının pozulmasıdır. Bu sıra pozulduqda fikir qarşı tərəfə təhrif olunmuş şəkildə çatır. Ən ağırlı problem olan bu nöqsan tez-tez nəzərə çarpır, tamaşaçı və dinləyicini, oxucunu qıcıqlandırır. Məsələn, Azərbaycanın aparıcı Qərb dövlətlərində diasporaya güclü ehtiyacı var (ATV, "Xəbərlər" 21²⁵ 12.02.20) cümlə belə olmalı idi: Azərbaycanın aparıcı qərb dövlətlərində güclü diasporaya ehtiyacı var.

Ədəbi dilin başqa üslublarından fərqli olaraq, publisistik üslubda söz sırasının qrammatikanın qaydalarına tabe etdirmək hər zaman effekti olur. Lakin ədəbi dil yenə də öz qanunlarına diqtə edir, çünki jurnalist bilərəkdən cümlədə inversiyadan istifadə edə bilər, bir şərtlə ki, mənanı anlaşılmaz deyil, daha qüvvətli, təsirli şəkildə oxucuya və ya tamaşaçıya çatdırsın. Məs.: Metrostansiya "Nizami" təmir ediləcək. ("Bizim əsr" qəzeti. 09.09.19). Cümlə belə olmalı idi. "Nizami" metrostansiyası təmir ediləcək.

Ədəbi dil normalarının televiziya materialları əsasında araşdırılması çox yayılmayıb. Buna görə də bu sahədə tədqiqatlara son dövrdə böyük ehtiyac duyulur. Televiziya və radio dilinin tədqiqi ən vacib problemlərdən biridir. Bu problem radio və televiziyanın əsas ifadə vasitəsi olan şifahi nitqin daha dərinə öyrənilməsi ilə əlaqədardır. Azərbaycan dilinin struktur inkişafı geniş araşdırılsa da, ədəbi dilimizin funksional üslubları tədqiq olunsada, kütləvi informasiya vasitələrinin dilinin öyrənilməsi məsələsi tam olaraq həllini tapmamışdır. TV dili həm şifahi nitqin funksional çalarlarını, həm də ekran dilinin bir sıra spesifik xüsusiyyətlərini özündə əks etdirir. TV dili dil situasiyasını, KİV-də dilin işlənmə xüsusiyyətlərini, ekstralingvistik vasitələrin semantikasını, ədəbi normalaşmanı, ədəbi dil və danışq dili arasında müqayisəni, funksional üslubların inkişafını canlandırır.

"TV dedikdə məhz ekran üçün yazılan, əsasən şifahi nitq formasında qurulan, mövcud dil vasitələrindən məqsədyönlü şəkildə istifadə edərək görüntü (təsvir), musiqi və səs effektləri ilə müşayiət olunaraq, fakt, hadisə məkan, situasiya və fərq haqqında təsəvvür yaradan, sözlü-səsli formada ifadə olunan bədii publisistik, audiovizual və ekspressiv dil nəzərdə tutulur. [8,s.98].

Bu gün televiziya nitq mədəniyyətinin düzgün inkişaf etdirilməsi və qeyri-mədəni nitqə qarşı mübarizə üçün güclü vasitəsidir, əsl məktəbdir. Gözəl nitq özü bir vergidir. Ahəngdar, zəngin, musiqili dil bizimdir və biz də bu dilin daşıyıcılarıyıq. "Aparıcı" ifadəsi leksikonumuza son illər gəlib. Bu missiyanı yerinə yetirənlər əvvəllər "diktör" adlanırdı.

Soltan Nəcəfovun, Mehdi Məmmədovun, Əli Zeynalovun, Həsən Əblucun, Əminə Yusifqızının, Aydın Qaradağlının və neçə-neçə sənətkarların səsləri efirdən ekrandan eşidiləndə, onların nitqləri, diksiyaları insana zövq verərdi və bu zövqdə bir qurur hissi vardı.

Radio və televiziyanın sözün əsl mənasında diktörleri vardı: Qara Tağızadə, Sabutay Quliyev, Züleyxa Hacıyeva, Rafiq Hüseynov, Roza Tağıyeva, Ofeliya Sənani, Şərqiyyə Hüseynova, Nailə İslamzadə, Nərgiz Cəlilova və başqalarının səsləri, nitq və dil qabiliyyətləri hamıya örnək olacaq qədərdir. Onlar canlı efirdə necə işləmək nümunəsi idi. Bu diktörlər mətnləri elə məsuliyyətlə, ciddiliklə çatdırırdılar ki, efirdə ekranda çox nadir hallarda çaşqınlıq baş verirdi. Səhlər elə düzəldilirdi ki, tamaşaçı, yaxud dinləyici bunu duymurdu.

Hal-hazırda Dövlət dilini bilən və ekrandan qüsursuz danışan aparıcılarımızı xəbər proqramlarına təhkim etmək lazımdır.

Azərbaycan dilini tam bilməyən, orfoepiya normalarının pozan, səlis nitqi olmayan aparıcıların yol verdiyi kobud səhv milli şüura təsir edəcək qədər ciddi və təhlükəlidir. Qüsurlu nitqin əsas səbəbləri sırasında rus dilinin, Azərbaycan dialektlərinin və Türkiyə türkcəsinin təsirləri, ümumi nitq savadının aşağı olmasını və bu sahədə nəzarətin yoxluğunun göstərmək olar.

Türkiyə türkcəsinin efirimizə təsiri göz qabağındadır: Məsələn, N.Bağirov vaxtilə keçmiş iqtisadi inkişaf naziri ilə *sıcaq* əlaqələrə malik olub. (Xəzər TV, "Xəbərlər", 30.01.19 20⁴⁵). Deməli, vəziyyət *kolaydır* (Xəzər TV, "Xəbərlər", 15.09.19. 18⁰⁵).

Azərbaycan dilində danışan aparıcılar birdən-birə rus dilində danışmağa keçirlər. Məsələn, Orta məktəblərdə *bezpredeldir* (ATV "Səhər", 13.04.19.). Bu gün heç *nastreyeniyam* yoxdur.

(SpaceTV, “Bizim mətbəx”, 28.03.19). Milli Şura necə deyərlər, *proxodnoy dvor* olub. (ATV, “Sitatın sonu”, 22.06.19. 20⁵⁰). O mənə heç bir çətinlik törətmir, *naborot* zövq verir. (ATV “Səhər” 24.03.19. 9⁴⁵). Televiziyada leksik norma pozuntularına da çox rast gəlirik. Məs.: Azərbaycanda görünməmiş bir şey olaraq (ATV “Səhər” 10.05.2019, 07³⁹), Heydər Əliyev prospektində möhtəşəm tıxac var. (ATV “Səhər” 10.06.19 8³¹). Təkcə ölkəmizdə deyil, ölkəmizin hüdudlarında da (kənarda) Rusiya, Avropa, Amerika bazarına çıxarılır. (İTV, “Yeni gün” 13.06.19. 22⁴⁵).

Son vaxtlar aparıcılar “alaq”sözünü çox tez-tez istifadə edirlər – Səməd müəllim, Sizin də fikrinizi **alaq**. (Xəzər TV, “Bizim gün”, 26.07.19, 11.50)

Tez-tez səsləndirilən belə reklam mətnləri insanlarda nitq mədəniyyətinin formalaşmasına mənfi təsir göstərir.

Leksik norma müasir dildə işlədilən sözlərin mənaca ondan istifadə edənlər üçün aydın olması, sözün mənaca və ya formaca ona yaxın olan bir sıra, vahidlərin arasından seçilməsi qaydasıdır. Leksik normaya əməl etmək üçün müəyyən qaydalara əməl etmək lazımdır: 1) sözlərin düzgün seçilməsi, yerində işlədilməməsi, 2) danışıqda arxaik, dialekt sözlərə yol verilməməsi, 3) jarqon sözlər, loru ifadələr işlədilməməlidir.

Nəticə olaraq qeyd edə bilərik ki, publisistik dilin leksik layına birbaşa ekstralingvistik faktların təsiri danılmazdır. İctimai-siyasi proseslərin dərinləşməsi, yeni hadisələrin və anlayışların meydana gəlməsi dilin leksikasında öz ifadəsini tapır, yeni söz termin və termin birləşmələr formalaşır və qəzet üslubuna daxil olur.

ƏDƏBİYYAT

1. Xudiyev N. Radio, televiziya və ədəbi dil. Bakı: Elm, 2001, 660 s.
2. Караулов Ю.Н. Язык СМИ. М., 2001.
3. Заславский Д.О. О газетном языке // Литература и жизнь. 1979.
4. Язык и стиль средств массовой информации и пропаганды. М.: МГУ, 1980, 256 с.
5. Adilov M. Əsərləri, 1-ci cild. Bakı: Elm və təhsil, 2010, 308 s.
6. Məmmədli, İ. Qəzet dilinin leksikası. Bakı: Elm və təhsil, 2009, 192 s.
7. Məmmədova S. Kütləvi informasiya vasitələrinin dili. Bakı: Elm və təhsil, 2008, 128 s.
8. Məhərrəmli Q. Televiziya dili. Spesifika: funksiya və struktur. Bakı: Elm, 2002, 304 s.
9. Həbibli, R. Y. Virtual məkanda nikneymlərin işlənmə xüsusiyyətləri / R. Y. Həbibli // Sumqayıt Dövlət Universiteti. Elmi xəbərlər. Sosial və humanitar elmlər bölməsi. Sumqayıt: SDU, – 2021. – c. 17. – No 1. – s. 8-11; <https://elibrary.ru/item.asp?id=46202319>

РЕЗЮМЕ

ЛЕКСИКА ЯЗЫКА СМИ

Мамедова С.Ю.

Ключевые слова: *средства массовой информации, язык газеты, телевидение, ведущий, специальная лексика*

В статье рассматриваются изменения, происходящие в лексике азербайджанского языка в период независимости. Здесь также дается обзор исследований, связанных с лингвистическим анализом СМИ. Отмечено, что влияние прямых экстралингвистических фактов на лексический строй публицистического языка неоспоримо. Углубление общественно-политических процессов, появление новых явлений и понятий находят свое выражение в лексике языка, формируются новые словосочетания и терминосочетания, входящие в газетный стиль

SUMMARY
LEXIS OF MEDIA
Mammadova S.Y.

Key words: *mass media, newspaper language, television, presenter, special vocabulary*

The changes, taking place in the lexis of Azerbaijanian language in the period of independence are considered in the article. The overview of investigation, connecting with the analyzing of media is given here. It is noted that the influence of direct extralinguistic facts on the lexical structure of the journalistic language is undeniable. The deepening of socio-political processes, the emergence of new phenomena and concepts find their expression in the vocabulary of the language, new phrases and term combinations are formed and are included in the newspaper style

Daxilolma tarixi:	İlkin variant	07.03.2021
	Son variant	27.04.2021